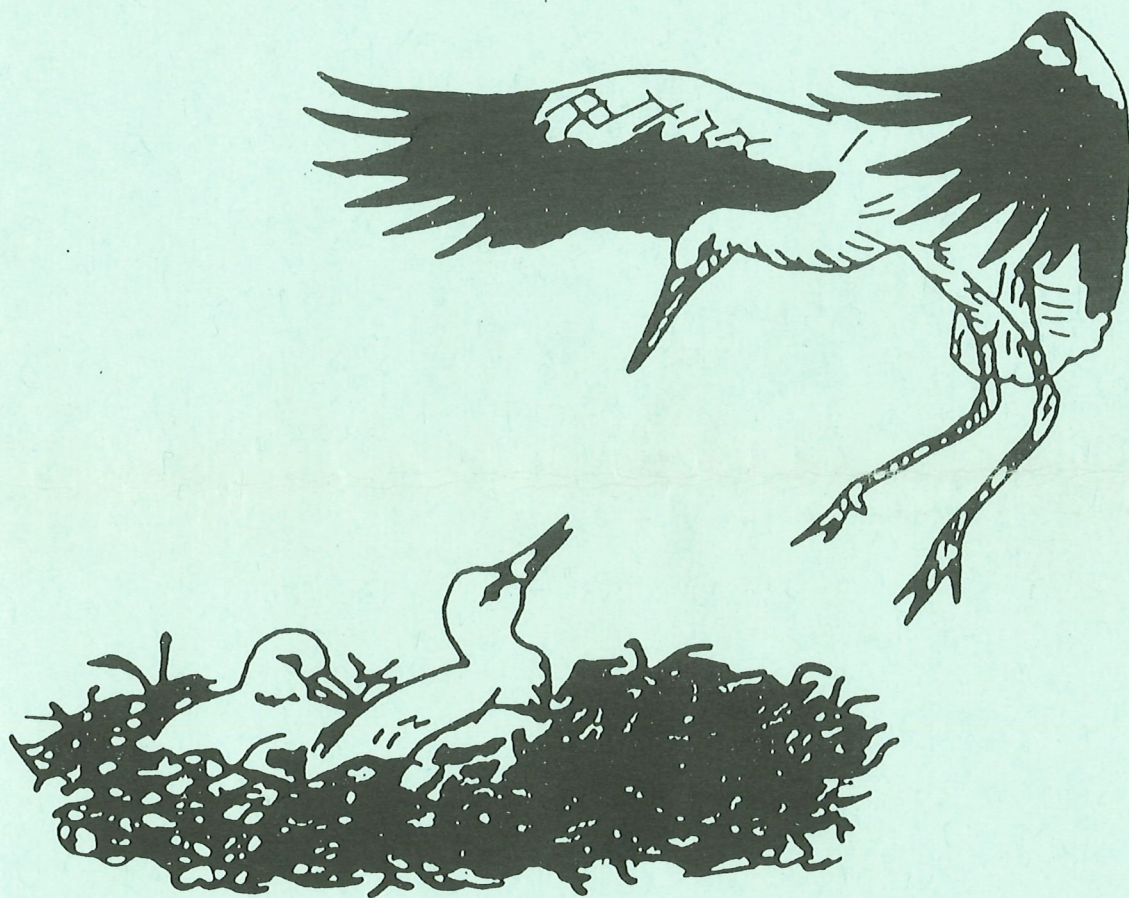

JAARVERSLAG 1996

IT EIBERTSHIEM

EARNEWÂLD

EERNEWOUDE

Geachte lezers,

Bij dezen doen wij U toekomen het jaarverslag 1996 betreffende It Eibertshiem.

Later dan te doen gebruikelijk maar soms zijn er zoveel zaken die de aandacht verdienen dat sommige tussen wal en schip dreigen te geraken. Ten onrechte want 1996 is voor It Eibertshiem een belangrijk jaar geweest!

Niet dat de resultaten aangaande de ooievaars zo positief verlopen zijn maar er is met name veel onderzoek verricht en er is om maar eens een geheel ander onderwerp te benoemen veel aan propaganda gedaan. Ook al zijn we al weer een heel eind op weg in 1997, toch reden genoeg om dit verslag te lezen en vindt U lezen over It Eibertshiem niet voldoende, kom dan gerust langs in EARNEWALD.

KANTTEKENING.

Het afgelopen jaar is wederom een jaar geweest vol over alles wat met ooievaars, onderzoek en propaganda te maken had. Wanneer je daar zo mee bezig bent is het toch ook altijd weer verbaazingwekkend op hoeveel vragen je geen antwoordt hebt en misschien ook wel nooit krijgt. Meten is weten is een bekende uitdrukking bij onderzoek maar veel dingen kun je niet meten of althans heel moeilijk. Ook roept elke nieuwe wetenschap weer nieuwe vragen op. Een ander fenomeen is dat we veelal veel te weinig tijd uittrekken om goed duidelijk te krijgen wat nu het exacte probleem is, dit omdat bij aanvang vaak onvoldoende duidelijk is wat je nu precies wilt weten.

Zomaar eens een aantal problemen waar je bij onderzoek tegenaan kunt lopen. Ook is de praktijk vaak weerbarstiger dan de theorie.

Gelukkig echter heeft ons dat niet weerhouden om in nauwe samenwerking met Vogelbescherming en het van Hall instituut te kijken of we een aantal vragen beantwoord konden krijgen met betrekking tot ons ooievaarsproject.

Van geheel andere orde was dat de Nederlandse bibliotheken 1996 hadden uitgeroepen tot "Jaar van de natuur" wat voor It Eibertshiem aanleiding was om mee te werken middels een reizende informatie zuil die op verschillende plaatsen in Friesland in de bibliotheek kwam te staan. Vooral bij de vele schoolkinderen die de bibliotheken regelmatig bezoeken scoorde dit uitstekend.

Een beetje paradoxaal misschien, aan de ene kant uitgebreid aan voorlichting doen en met name aan scholen laten weten wat wij allemaal wel niet weten over de ooievaars en anderszins de school (van Hall Instituut, hoge school voor voeding, milieu en landbouw) inschakelen om antwoordt te krijgen op datgene wat wij juist allemaal niet weten.

Paradoxaal of niet?

U mag het zeggen!

In ieder geval was het voor It Eibertshiem wel de realiteit, ook anno 1996.

RESULTATEN IT EIBERTSHIEM IN 1996.

Ook in het afgelopen jaar waren de resultaten zeer teleurstellend te noemen wanneer je kijkt naar het aantal volgroeide jongen. Bij de start van het broedseizoen waren er vermoedelijke 7 broedparen welke meer dan 30 eieren produceerden. Hieruit werden ruim 20 jongen geboren waarvan er uiteindelijk 2 het stadium van volgroeid bereikten. Een zeer zorgelijke ontwikkeling wat voor ons dan ook aanleiding was om ons beleid voor volgend jaar noodgedwongen fors te wijzigen. We komen hier later nog op terug.

LANDELIJKE RESULTATEN IN 1996.

De landelijke ontwikkelingen kunnen voor 1996 goed worden genoemd hoewel er per gebied wel grote verschillen optreden. In totaal (cijfers zijn niet exact) waren 265 broedparen goed voor 520 volgroeide jongen.

	aantal paren.	aantal eieren.	aantal jongen.
West Ned. incl. de buitenstations Alphen a/d Rijn en Zegveld.	34	107	50
Grote rivieren, incl. Liesveld en de buitenstations Haastrecht, Herwijnen, Ommeren en Rossum.	108	346	169
Oost Ned. - IJsselstreek incl. buitenstation Gorssel.	19	65	46
Nw. Overijssel, Zw. Drenthe, Zw. Fries- land incl. buitenstation De Wijk en Spanga.	88	286	236
Noord Ned. incl. Akmarijp & Eernewoude.	16	64	19

Een zeer positief resultaat waarbij we dus zeer nadrukkelijk grote verschillen zien per gebied. Wat hierbij met name opvalt is dat het aantal vrij gevestigde paren, waarbij we veronderstellen dat deze paren zelfstandig zijn en in het geheel niet "mee eten" op een buitenstation, goed tot ontwikkeling komen rond de grote rivieren en rond De Wijk.

In relatie tot It Eibertshiem en dat geldt voor geheel Friesland en Groningen, kunnen we vooralsnog de conclusie trekken dat er hier geen sprake is van vrij gevestigde paren. Een conclusie waarover we ons uiteraard grote zorgen maken. Bij het volgende onderwerp komen we hier op terug.

ONDERZOEK/STUDIES IN 1996.

Er zijn in het afgelopen jaar diverse onderzoeksprojecten ten uitvoer gebracht waarvan er één in Eernewoude plaats vond en daar willen we uiteraard mee beginnen.

Douwe Bakker & Githa Hogendoorn deden vanuit hun studierichting diermanagement aan het van Hall Instituut te Leeuwarden onderzoek naar de "voedselkeus en voedselgebieden" van de ooievaars rond It Eibertshiem.

In 1996 hebben bovengenoemde personen menige kilometers afgelegd om de nodige gegevens te verzamelen. Dit omdat één van de onderzoeksvragen was: Welke gebieden rond It Eibertshiem worden door de ooievaars als voedselgebied gebruikt en vervolgens: Wat is de voedselkeus in deze gebieden?

De conclusie was dat onderzoek aantoonde dat: De ooievaars de voorkeur geven aan gebieden die extensief beheerd worden. Hoewel slechts 20% van het onderzochte gebied op die manier beheerd wordt is de score 66%. Van het onderzochte gebied wordt 49% intensief beheerd maar de score is daar slechts 4%.

Kijken we vervolgens naar terreintypen dan blijkt dat de ooievaars voor 88% fourangeren op grasland.

Ook is gekeken hoe groot de afstand is tussen fourageer gebied en het nest en dan blijkt dat de ooievaars voor 99% binnen een straal van 2 kilometer rondom het nest fourangeren.

Het braakballenonderzoek is nog in volle gang maar een eerste verkenning is er wel. Die geeft aan dat uit 76 onderzochte braakballen blijkt dat er in 15 braakballen delen van de mol werden aangetroffen. In 55 zaten kevers en/of torren, in 16 braakballen zaten slakken (huisjes) en in 4 braakballen trof men vogelresten aan. Dat ook niet eetbare zaken mee naar binnen gaan moge blijken uit de opsomming dat men tegenkwam oa; papier; plastic; glas; steentjes; een sigarettenpeuk; een stukje paardenhoef en een post-elastiek!

Uit de beperkte(er waren maar weinig nesten met jongen) nestobservatie blijkt dat er in de eerste weken vaak wordt gevoerd. Er bestaat echter geen verband tussen het aantal jongen en het aantal keren voeren. Ook levert vaker voeren geen beter broedresultaat op. De combinatie kwantiteit/kwaliteit lijkt hierbij van doorslaggevende betekenis.

Zoals in eerdere instantie al aangegeven levert elk onderzoek ook weer vervolgvragen op. Betreffende It Eibertshiem zouden we bv. graag willen weten hoeveel en wat voor voedsel komt op het nest. Dus hoeveel gram, muis, mol, kever etc. etc. Ook is interessant om te weten of het voedselaanbod in de gebieden die de ooievaars het meest bezoeken ook verschilt.

Om daar achter te komen zouden we dus veel observaties (vanuit de auto, anders is het gebied te groot) moeten doen en ook zouden de ooievaars individueel herkenbaar moeten zijn.

Kortom nog vragen genoeg, wat niet weg neemt dat we met de resultaten tot nu toe al erg blij zijn en vanaf deze plaats is een woord van dank aan Githa en Douwe zeker op zijn plaats!

Nadere informatie betreffende het braakballen onderzoek volgt in het verslag van 1997.

Een ander niet onbelangrijk onderzoek werd uitgevoerd door Jessica Bravenboer & Annemarieke Camu van het van Hall Instituut in Groningen met als centrale vraagstelling:

Nederland, een nieuw thuis voor de ooievaar?

Een zeer uitvoerig onderzoek, wat zich eigenlijk niet laat samenvatten zonder het onderzoek tekort te doen. Toch willen we gezien het belang er een aantal zaken uit benoemen. Daar waar het gaat over "habitat" hebben we het over de levensgemeenschap of woongebied van een organisme of een complex van milieufactoren dat op een organisme cq. levensgemeenschap inwerkt (aldus Van Dale).

~ Het meest belangrijk bij de bepaling van geschikte leefgebieden van de ooievaar in Nederland zijn de eisen die de ooievaar aan zijn leefgebied stelt! Uit literatuuronderzoek en analyses van huidige leefgebieden ontstaat een redelijk beeld maar wanneer de vraag aan deskundigen wordt voorgelegd wat hij/zij het meest relevant vindt dan lopen de meningen sterk uiteen. Vastgesteld moet dus worden in welke volgorde de nog vast te stellen factoren van belang zijn.

~ Om een habitat kaart te maken van de "beste" ooievaarsgebieden zijn veel meer gegevens nodig dan nu voorhanden. Vooral betreffende voedselaanbod, beheer en vegetatie ontbreekt nog veel.

~Er moet kleinschaliger dan tot nu toe gekeken worden naar terreinen. Nu is de minimale grootte 100 ha. en daardoor worden gebieden volgens de kaart ongeschikt verklaart terwijl en wel dele zeer geschikt zijn voor de ooievaar.

~Onderzocht moet worden of de solitaire ooievaars echt onafhankelijk zijn van de buitenstations of zich juist voor "het gemak" dicht bij een station vestigen.

~Er lijkt een duidelijke relatie te liggen tussen habitat en grondwaterstand. Een hoger (fluctuerend) waterpeil is gunstig voor de ooievaar.

~Een aantal conclusies:

*De meeste geschikte leefgebieden van de ooievaar bevinden zich in het rivierengebied en in het veen/weide gebied.

*Veertien procent van Nederland is op dit moment geschikt voor de ooievaars.

*Oost Nederland is geschikter dan West Nederland.

*Ongeschikte gebieden zijn voornamelijk te vinden rond de grote steden en in Zuid-Limburg.

~Zowel nationaal danwel internationaal valt er nog veel te onderzoeken en te doen (verbeteren) voor de ooievaars en dat is in ons aller belang! De slotopmerking uit het rapport willen we dan ook zeker vermelden:

Thanks to the white stork project of "Vogelbescherming Nederland", that started in 1969, the chances of the white stork in the Netherlands have become better. If more suitable habitats are created and preserved, this glider of the country-side will find a home in the Netherlands again.

Dankzij het ooievaarsproject dat gestart is in 1969 gaat het op dit moment weer beter met de ooievaar in Nederland. Wanneer er geschikte leefgebieden voor de ooievaar gecreëerd worden en behouden blijven, zal deze zwerver van het platteland weer een thuis vinden in Nederland.

VERDERE ONTWIKKELINGEN ROND IT EIBERTSHIEM.

Bij de inleiding is het al even aangehaald, 1996 had van de bibliotheken het thema: Jaar van de natuur mee gekregen. Ook It Eibertshiem was door de provinciale bibliotheek benaderd om mee te werken aan dat thema. Uiteraard wilden we daar graag aan meewerken, hoewel de schijn even anders deed vermoeden.

Op de vereiste datum van 1 jan. was nl. onze stand nog niet gereed wat uiteraard erg vervelend was voor de eerste bibliotheek welke onze stand had "besteld". In allerijl werd er voor de eerste bibliotheken een nooddentoonstelling ingericht maar uiteindelijk kwam onze nieuwe informatiezuil gereed die verder in 1996 door heel de provincie is gegaan. Kort en bondig wordt dat nog

eens geschetst wat het doel is van ons buitenstation en met mooie foto's en het ooievaars skelet is de infozuil compleet. De compacte zuil die ruim 2,5 m. hoog is en slechts 1 m² vloeroppervlak nodig is gaat hopelijk in een behoefte voorzien. We hopen dat we ook de komende jaren hier veel vraag naar zullen hebben.

Ook in 1996 organiseerde de Natuurbeschermingswacht Gorredijk & Omst. weer de jaarlijkse fietstocht voor It Eibertshiem. Mooi weer zorgde voor een groot aantal fietsers die op die manier weer voor ruim F700,- bijelkaar fietsten. Dank aan het bestuur en uiteraard aan de fietsers!

Evenals in 1995 broedde ook dit jaar weer één van onze ooievaars in Denemarken. Wederom werden daar twee jongen groot gebracht. Prachtig "onze" ooievaars in Riebe.

Een andere ooievaar ging iets dichterbij huis haar geluk proberen en streek neer bij Tytsjerk. Als snel kwam er nog een ooievaar bij en was er sprake van een succesvolle poging. Jammergenoeg verongelukte een van de oudervogels maar met de hulp van de plaatselijke vogelwacht Tytsjerk werden daar toch twee jongen groot.

In 1996 verscheen Vogelnieuws met een speciaal thema nummer rond de ooievaar. Aandacht wordt hier oa. besteed aan: Een nieuwe toekomst; historische bronnen; aantallen en verspreiding etc. etc. (Deze uitgave is nog verkrijgbaar).

Op 7 dec. werd er een informatie dag gehouden voor allen die zich in Nederland bezig houden met de ooievaars. Via oa. dhr. - Vandenbosche van het SPNI in Israël werd ons het nodig verteld over het ARGOS project. Hierbij worden de ooievaars middels de satelliet gevolgd. Vervolgens was er een lezing over de Wetlands in Niger en hun betekenis voor de ooievaars. Het Nederlandse toekomstperspectief werd geschetst door Tom van der Have van Vogelbescherming. Even als de ooievaars was ook deze dag internationaal.

TOT BESLUIT.

Het jaar 1996 was voor It Eibertshiem een echt leerjaar wanneer we kijken naar het vele onderzoek wat er gedaan is. Het leert ons ook dat er nog vele leerjaren zullen volgen, want nog te veel vragen zijn onbeantwoord gebleven. Ook heeft 1996 ons opnieuw bezorgd gemaakt. Twee jongen is voor It Eibertshiem veel te weinig. De grootste zorg die we dan ook hebben is die richting het Friese ooievaarsbiotoop. Blijkbaar is die ongunstiger dan gedacht en/of gehoopt. Friesland verdroogd schreef het NRC. dit

voorjaar en de vraag dringt zich op in hoeverre die verdroging ook onze ooievaars dwars zit. Er lijkt in ieder geval een relatie te zijn tussen (flexibele) grondwaterstand en het voor de ooievaars geschikte biotoop. Die relatie zullen we verder moeten onderbouwen. Waar nodig en mogelijk zullen we er aan moeten werken om biotoop verbeterende maatregelen te nemen.

Dit alles in het belang van de ooievaar en de natuur in het algemeen.

Ook voor de komende jaren rekenen we wat dit betreft op U.

juni 1997.

Werkgroep
It Eibertshiem.

